

بررسی تأثیر عملکرد دهیاری ها در فعالیت های عمرانی و خدماتی روستاها (مطالعه موردی: دهیاری های شهرستان آشتیان)

امیر کربلایی حسنی *

دکتر شهره تاج**

چکیده:

مدیریت روستایی در ایران در طی چند دهه گذشته و شاید در یکصد سال اخیر در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یکی از مهم ترین و حساس ترین معضل و چالش برنامه ریزان و متخصصین توسعه روستایی بوده است. موضوع مدیریت روستایی به عنوان یکی از مولفه های اساسی برای نیل به توسعه روستایی، متاثر از راهبردهای کلان ملی و نیز رهیافت های موجود در زمینه مدیریت است.

در روند مدیریت روستایی، ایجاد زمینه برای شکل گیری دهیاری ها و وجود ساز و کار اجرای فعالیت های اجرایی در روستا، فصل نوینی را در مدیریت روستایی گشوده است. دهیاری ها یکی از سازمان های محلی و بازوی اجرایی شورای اسلامی روستا در نظام مدیریت روستایی به شمار می روند.

با توجه به اینکه ۷ سال از آغاز فعالیت دهیاری ها به عنوان حلقه تکمیل کننده مدیریت پایدار روستایی می گذرد و تعداد زیادی از جمعیت کشور را تحت پوشش خود دارند، بررسی تأثیر و سنجش رضایت روستائیان از عملکرد دهیاری ها در زمینه فعالیت های عمرانی و خدماتی اهمیت زیادی دارد. همچنین بررسی عملکرد دهیاری ها و هدایت فعالیت های آنها در مسیر مطلوب امری ضروری و حیاتی است. تحقیق حاضر به بررسی تأثیر عملکرد دهیاری ها در فعالیت های عمرانی و خدماتی روستاهای بخش مرکزی شهرستان آشتیان از توابع استان مرکزی می پردازد. در این تحقیق با استفاده از مطالعات میدانی و اسناد کتابخانه ای، اطلاعات و داده های مورد نیاز استخراج و به کمک توزیع کای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج تحقیق نشان داد که در روستاهای بخش مرکزی شهرستان آشتیان بعد از تشکیل دهیاری ها فعالیت های عمرانی و خدماتی بطور چشمگیری افزایش یافته و باعث توسعه روستاها در زمینه عمرانی و خدماتی شده است. همچنین بر اساس نتایج تحقیق ارتباط مثبتی بین عملکرد عمرانی و خدماتی دهیاری ها با خصوصیات فردی دهیاران از جمله سطح تحصیلات و سابقه فعالیت آنها مشاهده شد.

با توجه به بررسی های به عمل آمده و نتایج حاصله به نظر می رسد با حمایت و پشتیبانی دستگاه های مربوطه و همچنین کمک و مشارکت مردم در انجام فعالیت های دهیاری ها، می توان شاهد توسعه و پیشرفت روستاها در آینده ای نزدیک بود. در این راستا همچنین انتخاب دهیاران تحصیل کرده و با تجربه، برگزاری دوره های آموزشی اثر بخش و توانمند سازی دهیاران می تواند روند عمران و توسعه را در روستاهای مورد مطالعه تسریع نماید.

واژگان کلیدی: دهیاری، مدیریت روستایی، توسعه روستایی، آشتیان

* دانش آموخته کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

** هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۲/۵

تاریخ دریافت: ۸۹/۶/۷

مقدمه

یکی از محورهای اساسی در تحلیل مسائل روستایی، توجه به ساختار مدیریت در این جوامع است. روستا به عنوان کوچکترین واحد زیستی در تقسیمات کشوری، نیازمند استقرار مدیریت مناسب در چرخه توسعه کشور و تشخیص هر چه بهتر و دقیق‌تر اهداف کلان اجتماعی و اقتصادی پیش بینی شده در طرح‌های فرادست توسعه به خصوص طرح‌های توسعه و عمران ناحیه ای و ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی می باشد. (چوبچیان و دیگران، ۱۳۸۶: ۸۸). بدین منظور و نیز مطابقت اهداف مذکور با اقداماتی که می تواند در توسعه هماهنگ و موزون فعالیت‌های عمرانی، خدماتی، کشاورزی، صنعتی و ... از طریق توزیع مناسب جمعیت و استقرار بهینه خدمات در روستا و در نهایت توسعه روستا و منطقه موثر باشد، نیاز به حضور مدیریت محلی احساس می شود که به بررسی و شناسائی مشکلات روستا و رفع آنها با اتخاذ بهترین راه حل ممکن بپردازد.

در روند تحول مدیریت روستایی، ایجاد زمینه برای شکل گیری دهیاری ها رفع خلاها و وجود سازوکار اجرای فعالیت های اجرایی در روستا و اختصاص بخشی از عوارض متمرکز، فصل نوینی را در مدیریت روستایی گشوده است. (قاسمی بادی، ۱۳۸۸، ۳)

با عنایت به اینکه حدود ۷ سال از آغاز کار دهیاری‌ها به عنوان حلقه تکمیل کننده مدیریت پایدار روستایی می گذرد و جمعیتی حدود یک سوم جمعیت کشور را تحت پوشش خود قرار می دهند، بررسی تاثیر عملکرد و سنجش رضایت روستائیان از عملکرد دهیاری‌ها در جهت تاثیری که بر فعالیت‌های عمرانی و خدماتی در روستا داشته است، اهمیت زیادی در هدایت و ساماندهی فعالیت ها و اقدامات دهیاری‌ها و بهره برداری از منابع موجود در راستای نیازمندی های روستائیان دارد. (معاونت امور دهیاری ها، ۱۳۸۹)

به همین منظور تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر عملکرد دهیاری‌ها در توسعه طرح های عمرانی و خدماتی در روستاها انجام گرفت که ضمن تعیین میزان موفقیت دهیاری‌ها در زمینه های عمرانی و خدماتی در روستاها را از دیدگاه اهالی روستا به بررسی نقاط قوت و ضعف دهیاران نیز پرداخته شد. با توجه به موضوع تحقیق ۳ فرضیه به شرح ذیل در نظر گرفته شد:

۱- "رابطه معنی داری میان شروع فعالیت های دهیاری و افزایش فعالیت های عمرانی روستاها وجود دارد"

۲- "رابطه معنی داری میان شروع فعالیت های دهیاری و افزایش فعالیت های خدماتی روستاها وجود دارد"

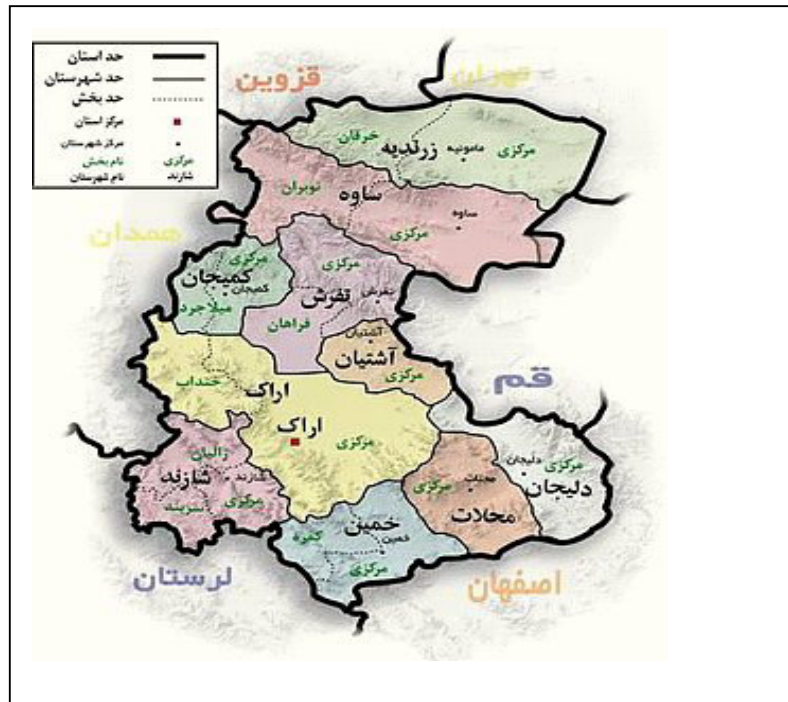
۳- "رابطه معنی داری میان ویژگی های فردی دهیاران و موفقیت آنها وجود دارد"

روش تحقیق:

مطالعه حاضر از لحاظ هدف در زمره مطالعات کاربردی و از لحاظ روش شناسی در حوزه مطالعات پیمایشی قرار می گیرد و چون رابطه بین عملکرد دهیاری ها و فعالیت های عمرانی و خدماتی روستاهای مورد مطالعه مورد نظر می باشد، از روش تحقیق همبستگی و همخوانی نیز استفاده شده است.

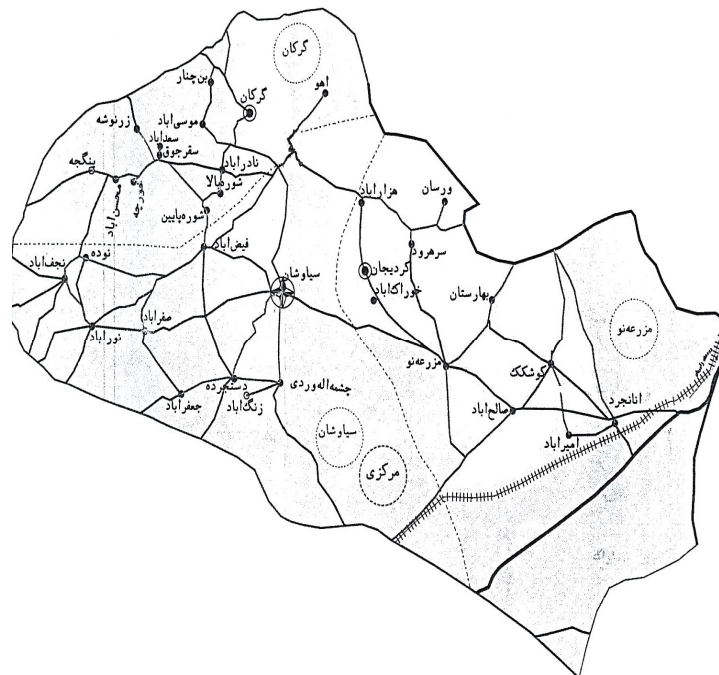
محدوده مورد مطالعه دهیاری های بخش مرکزی شهرستان آشتیان از توابع استان مرکزی می باشد که نقشه شماره ۱ موقعیت شهرستان آشتیان و نقشه شماره ۲ موقعیت روستاهای بخش مرکزی شهرستان آشتیان را نشان می دهد:

نقشه شماره ۱: موقعیت شهرستان آشتیان

ماخذ: سازمان جغرافیائی و کارتوگرافی گیتاشناسی، ۱۳۸۸

نقشه شماره ۲: موقعیت روستاهای شهرستان آشتیان

ماخذ: سازمان جغرافیائی و کارتوگرافی گیتاشناسی، ۱۳۸۸

در این تحقیق برای تعیین حجم نمونه سرپرستان خانوارهای روستایی از آماره کوچران استفاده شد و حجم نمونه به صورت زیر محاسبه شد:

$$n = \frac{N(t \times s)^2}{Nd^2 + (t \times s)^2}$$

$$\text{حجم نمونه} = \frac{2316(1.96 \times 0.296)^2}{2316 \times (0.05)^2 + (1.96 \times 0.296)^2} = 127/46$$

که به منظور دقت بیشتر، تعداد پرسشنامه ها ۱۳۰ در نظر گرفته شد و به نسبت جمعیت هر یک از روستاها تعداد پرسشنامه ها به شرح ذیل تعیین گردید:

جدول شماره ۱: حجم نمونه به تفکیک روستا

نام روستا	تعداد جمعیت	تعداد خانوار	حجم نمونه
بن چنار	۴۱۳	۹۸	۱۰
گرکان	۷۹۹	۲۴۵	۲۳
مزرعه نو	۶۷۹	۲۲۵	۲۱
کردیجان	۱۶۶۷	۴۰۹	۳۹
سیاوشان	۸۲۶	۲۸۵	۲۷
دستجرده	۲۷۱	۱۰۰	۱۰
جمع کل	۴۶۵۵	۱۳۶۲	۱۳۰

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

یافته های تحقیق:

دهیاری ها یکی از سازمان های محلی و بازوی اجرایی شورای اسلامی روستا در نظام مدیریت روستایی به شمار می روند. آغاز به کار آنها طی سال های اخیر در راستای ساماندهی به وضعیت مدیریت روستایی، به استناد قانون تاسیس دهیاری های خودکفا در روستاهای کشور مصوب سال ۱۳۷۷ صورت گرفت و اقدام مهمی در جهت تکمیل حلقه مدیریت روستایی در فرآیند توسعه متوازن و پایدار روستایی محسوب می شود. براین اساس طی سال های اخیر تاکنون قریب به ۲۳۰۰۰ دهیاری در اقصی نقاط کشور فعالیت خود را آغاز نموده اند (معاونت امور دهیاری ها، ۱۳۸۹).

تأسیس این نهاد عمومی غیر دولتی نشانه ای از حرکت به سوی اجرای نظام نوین مدیریت در روستاها است که می تواند تحول شگرفی در فرآیند مدیریت و توسعه روستایی ایجاد نماید. جایگاه مناسب قانونی دهیاری و قابلیت ها و کارکردهای متعدد و متنوع آن باعث شده است که واگذاری برخی از وظائف دستگاه های اجرایی به عهده دهیاری ها در برنامه چهارم توسعه نیز پیش بینی شود. دهیاری ها به عنوان یک نهاد محلی، رابط میان نهادهای دولتی و مردمی، ارائه کننده بسیاری

n: حجم نمونه

N: حجم کل (مجموع تعداد خانوار دهیاری های بخش مرکزی شهرستان آشتیان)

t: ضریب ثابت ۱,۹۶

S: انحراف معیار

d: نصف دقت احتمالی که براساس اشتباه استاندارد در نظر گرفته شده است.

از خدمات و تسهیلات عمومی و رفاهی، تقویت‌کننده روند توسعه اجتماعی و فرهنگی، بستر ساز شهرهای آینده و کنترل‌کننده روند مهاجرت از روستا به شهرها، حافظ امکانات زیر بنایی احداث شده در نواحی روستایی و تقویت‌کننده روند توسعه کشاورزی می‌باشند. (دربان آستانه، ۱۳۸۴؛ ۱۵).

با عنایت به تازه تاسیس بودن دهیاری‌ها، تجربه و تخصص اندک مدیریت روستایی در کشور از یک سو و حجم عظیم پروژه‌های عمرانی و خدماتی در دست اجرا توسط دهیاری‌ها (سالانه قریب به ۵۰ هزار پروژه)، محدودیت شدید منابع مالی و اعتباری، ضعف بنیه اقتصادی روستاییان و فقر زیرساخت‌های مدیریت روستایی در کشور از سوی دیگر، بررسی عملکرد دهیاری‌ها و هدایت فعالیت‌ها و اقدامات در مسیر مطلوب، امری ضروری و حیاتی می‌باشد. با توجه به اینکه قریب به هفت سال از آغاز به کار دهیاری‌ها می‌گذرد، تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر عملکرد دهیاری‌ها در فعالیت‌های عمرانی و خدماتی در نواحی روستایی ارائه می‌گردد.

بر اساس بند ۱۰ اساسنامه، سازمان و تشکیلات دهیاری‌ها، ۴۸ بند وظیفه برعهده دهیاری‌ها گذاشته شده است که بخشی از وظایف مذکور در قالب همکاری و تعامل با سایر دستگاه‌ها می‌باشد و بخش قابل توجهی از وظایف دهیاری انجام فعالیت‌های عمرانی، خدماتی، فرهنگی و ... در محدوده قانونی روستاها می‌باشد و معمولاً براساس عملکردشان در این حوزه توسط مردم و مسئولان مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. (اکبری و دیگران، ۱۳۸۷؛ ۱۶۱)، همچنین بررسی نوع و فراوانی فعالیت‌های عمرانی و خدماتی دهیاری‌ها می‌تواند نشان‌دهنده نیازها و اولویت‌های عمرانی و خدماتی روستاهای مورد مطالعه باشد.

با توجه به نقش دهیاری‌ها در انجام این فعالیت‌ها، می‌تواند در کاهش مسائل و مشکلات روستاهای مورد مطالعه نقش بسزایی داشته باشند که در این تحقیق مساله اصلی، بررسی تاثیر عملکرد دهیاری در توسعه طرح‌های عمرانی و خدماتی روستاهای بخش مرکزی شهرستان آستیان استان مرکزی است.

با توجه به نوع فعالیت‌های دهیاری‌ها در زمینه عمرانی و خدماتی، فعالیت‌های آنان مورد بررسی قرار گرفت و در شاخص‌های کلی به شرح ذیل تقسیم بندی شدند که نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق نیز استخراج گردید.

فعالیت‌های عمرانی دهیاری شامل موارد زیر می‌باشد:

۱- بهبود عبور و مرور روستایی

۲- ایجاد تاسیسات حفاظتی روستاها

۳- بهبود محیط روستایی

۴- ایجاد اماکن و فضاهای ورزشی، فرهنگی و گردشگری

۵- ایجاد تاسیسات و تسهیلات روستایی

۶- طرح هادی

بهبود عبور و مرور روستایی

عبور و مرور روستایی از جمله اقدامات عمرانی شامل هدایت و دفع آبهای سطحی، زیرسازی و جدول گذاری معابر، آسفالت معابر و احداث پل روی رودخانه می‌باشد که وضعیت شاخص‌های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- هدایت و دفع آبهای سطحی

از موارد مهم توسعه بهداشت در محیط‌های روستایی کنترل و جمع‌آوری و دفع آبهای سطحی و پسابهای خانگی تولید شده از منازل و اماکن عمومی می‌باشد. عدم مدیریت صحیح جمع‌آوری و دفع آبهای سطحی و فاضلاب‌های روستایی

مشکلات بهداشتی و زیست محیطی مختلفی از قبیل توسعه و اشاعه بیماریهای مختلف و آلودگی منابع آب و خاک محیطهای روستایی را در پی خواهد داشت.

۲- زیرسازی و جدول گذاری معابر

به منظور ایجاد فضاهای مناسب جهت پیاده رو و سواره رو و تفکیک هر یک از فضاهای مذکور دهیاریها اقدام به زیرسازی و جدول گذاری معابر می نمایند. همچنین احداث جوی و جدول موجب هدایت صحیح سیستم جمع آوری آبهای سطحی می گردد.

۳- آسفالت معابر

با توجه به وضعیت نامناسب معابر روستایی به لحاظ وجود آلودگیها و صعوبت در سیستم عبور و مرور یکی از اقدامات اساسی دهیاریها آسفالت معابر و تسهیل رفت و آمدهای درون روستایی می باشد.

۴- احداث پل روی رودخانه

با توجه به امتداد کانال های آبرسانی و شبکه دفع آبهای سطحی و نیز سایر عوارض طبیعی زمین از جمله رودخانهها و مسیلها، ایجاد پل بر روی عوارض مذکور از جمله اقدامات دهیاریها در جهت بهبود عبور و مرور در روستا قلمداد می گردد.

جدول شماره ۲: چگونگی وضعیت بهبود عبور و مرور روستایی

عنوان	هدایت و دفع آبهای سطحی			زیرسازی و جدول گذاری معابر		آسفالت معابر		احداث پل روی رودخانه	
	فرآوانی	درصد	۳۵	۲۷	۲۵	۲۰	۲۰	۲۰	
عالی	فرآوانی	۲۶/۹	۲۰/۸	۲۰/۸	۱۹/۲	۱۵/۴	۱۵/۴	۱۵/۴	
	درصد	۶۷	۷۹	۵۳	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	
خوب	فرآوانی	۵۱/۵	۶۰/۸	۴۰/۸	۲۲/۳	۲۲/۳	۲۲/۳	۲۲/۳	
	درصد	۲۴	۲۲	۴۵	۸۱	۸۱	۸۱	۸۱	
متوسط	فرآوانی	۱۸/۵	۱۶/۹	۳۴/۶	۶۲/۳	۶۲/۳	۶۲/۳	۶۲/۳	
	درصد	۴	۲	۷	۰	۰	۰	۰	
ضعیف	فرآوانی	۳/۱	۱/۵	۵/۴	۰	۰	۰	۰	
	درصد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
بد	فرآوانی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
	درصد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
جمع کل	فرآوانی	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
میانگین		۷۵/۵۷	۷۵/۱۹	۶۸/۴۶	۶۳	۶۳	۶۳	۶۳	

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

– ایجاد تاسیسات حفاظتی روستاها

ایجاد تاسیسات حفاظتی در روستا از جمله اقدامات عمرانی شامل ایجاد سیل بند و سیل برگردان و احداث پایگاه آتش نشانی می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاریها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- ایجاد سیل بند و سیل برگردان

به منظور جلوگیری از ایجاد سیل و طغیان رودخانه، دهیاری‌ها با ایجاد موانع فیزیکی در طول جریان‌های عبور سیلاب، اقدام به ایجاد سیل بند و سیل برگردان می‌نمایند.

۲- احداث پایگاه آتش نشانی

روستاها به دلیل پراکندگی زیاد در پهنه کشور و دوری تعداد بسیار زیادی از آنها از حوزه قابل پوشش مؤثر واحدهای آتش‌نشانی و امدادی مستقر در شهرها، فاقد ایمنی و آمادگی کافی برای مقابله با تهدیدات عوامل طبیعی و آتش‌سوزی هستند. با توجه به اشتغال غالب جامعه روستایی به کشاورزی و آسیب‌پذیری شدید عرصه‌های این فعالیت و سایر منابع فعالیتی نظیر جنگل‌ها، کارگاه‌ها در کنار واحدهای مسکونی روستایی در برابر آتش‌سوزی، دهیاری‌ها با هماهنگی دستگاه‌های مربوطه اقدام به احداث پایگاه‌های آتش‌نشانی در روستاها می‌نمایند.

جدول شماره ۳: چگونگی وضعیت ایجاد تاسیسات حفاظتی روستاها

عنوان	ایجاد سیل بند و سیل برگردان	احداث پایگاه آتش‌نشانی
عالی	۱۶	۱۰
	۱۲/۳ درصد	۷/۷ درصد
خوب	۴۸	۲۹
	۳۶/۹ درصد	۲۲/۳ درصد
متوسط	۶۲	۷۰
	۴۷/۷ درصد	۵۳/۸ درصد
ضعیف	۴	۲۱
	۳/۱ درصد	۱۶/۲ درصد
بد	۰	۰
	۰ درصد	۰ درصد
جمع کل	۱۳۰	۱۳۰
	۱۰۰ درصد	۱۰۰ درصد
میانگین	۶۴/۶۱	۵۵/۲۸

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

– بهبود محیط روستایی

ساماندهی و بهبود محیط روستا از جمله اقدامات عمرانی شامل ایجاد بوستان و فضای سبز و ایجاد مراکز انباشت و بازیافت زباله می‌باشد که وضعیت شاخص‌های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- ایجاد بوستان و فضای سبز

نقش و جایگاه منابع طبیعی و فضای سبز بر کاهش آلودگی هوا، ایجاد روحیه و طراوت و نشاط و همچنین با توجه به وضعیت کنونی رشد و توسعه فعالیتهای مختلف نظیر امور خدماتی، فنی و احداث کارخانه‌های کوچک و بزرگ در اطراف روستاها لزوم توجه و ایجاد توسعه فضای سبز روستایی را بیشتر می‌کند تا با ایفای نقش در تعدیل آب و هوا و کاهش آلودگی‌های مختلف در بهبود گذراندن اوقات فراغت روستاییان بیشتر موثر باشد. از این‌رو باتوجه به اهمیت فضای سبز و منابع طبیعی در محیط‌های روستایی، دهیاری‌ها با توجه به مسئولیت ذاتی خود در حفظ، احیاء و توسعه این مواهب الهی اقدام به ایجاد پارک و فضای سبز در روستاها می‌نمایند.

۲- ایجاد مرکز دفن و بازیافت زباله

با توجه به شرح وظایف دهیارها بهبود وضع محیط زیست روستا از مهمترین وظایف آنها در سطح روستا به شمار می رود. دهیاری‌ها با ایجاد مراکز دفن بهداشتی در روستاها باعث کاهش اشاعه بیماریها و رفع آلودگی های زیست محیطی بویژه رفع آلودگی منابع آب آشامیدنی در سطح روستاها شده اند.

جدول شماره ۴: چگونگی وضعیت بهبود محیط روستایی

عنوان	ایجاد بوستان و فضای سبز	ایجاد مراکز دفن و بازیافت زباله
عالی	۱۵	۴۴
	۱۱/۵	۳۳/۸
خوب	۷۱	۶۵
	۵۴/۶	۵۰/۰
متوسط	۳۸	۱۷
	۲۹/۲	۱۳/۱
ضعیف	۶	۴
	۴/۶	۳/۱
بد	۰	۰
	۰	۰
جمع کل	۱۳۰	۱۳۰
	۱۰۰	۱۰۰
میانگین	۶۸/۲۶	۷۸/۶۵

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

– ایجاد اماکن و فضاهای ورزشی، فرهنگی و گردشگری

ایجاد اماکن و فضاهای ورزشی، فرهنگی و گردشگری از جمله اقدامات عمرانی شامل احداث خانه عالم، احداث خانه قرآن، احداث سالن های ورزشی و احداث کتابخانه می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- احداث خانه عالم

با توجه به ضرورت و ارتقاء سطح فرهنگی و اجتماعی جامعه روستایی و ترویج فرهنگ و اندیشه‌های دینی و مذهبی، دهیاری‌ها با همکاری دستگاه های مربوطه اقدام به احداث خانه عالم در روستا می نمایند.

۲- احداث خانه قرآن

به منظور ترویج فرهنگ قرآن خوانی و اشاعه آن در روستا، دهیاری اقدام به احداث خانه قرآن در روستا می نماید.

۳- احداث سالن های ورزشی

با توجه به نقش ورزش در ایجاد روحیه و نشاط در جامعه روستایی و نیز تاثیر آن بر سلامت جسمی و روحی افراد، دهیاری‌ها در راستای انجام وظایف خود نسبت به همکاری با دستگاه های مربوطه درخصوص احداث سالن های ورزشی چند منظوره اقدام می نمایند.

۴- احداث کتابخانه

با عنایت به اشاعه فرهنگ کتابخوانی و ترغیب اهالی روستا به این امر مهم، دهیاری‌ها با توجه به وظایف فرهنگی خود اقدام به احداث کتابخانه در روستا می نمایند.

جدول شماره ۵: چگونگی وضعیت ایجاد اماکن و فضاهای ورزشی، فرهنگی و گردشگری

عنوان		احداث خانه عالم	احداث خانه قرآن	احداث سالن های ورزشی	احداث کتابخانه
عالی	فراوانی	۳۴	۳۵	۲۶	۳۱
	درصد	۲۶/۲	۲۶/۹	۲۰/۰	۲۳/۸
خوب	فراوانی	۷۳	۵۷	۶۲	۴۹
	درصد	۵۶/۲	۴۳/۸	۴۷/۷	۳۷/۷
متوسط	فراوانی	۲۳	۳۴	۴۱	۴۸
	درصد	۱۷/۷	۲۶/۲	۳۱/۵	۴۰/۰
ضعیف	فراوانی	۰	۴	۱	۲
	درصد	۰	۳/۱	۰/۸	۱/۵
بد	فراوانی	۰	۰	۰	۰
	درصد	۰	۰	۰	۰
جمع کل	فراوانی	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین		۷۷/۱۱	۷۳/۶۵	۷۱/۷۳	۷۰/۹۶

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

۱- ایجاد تاسیسات و تسهیلات روستایی

ایجاد تاسیسات و تسهیلات روستایی از جمله اقدامات عمرانی شامل ساماندهی گورستان و تکمیل غسلخانه، احداث و تکمیل ساختمانهای اداری و احداث حمام عمومی و سرویس بهداشتی می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاریها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- ساماندهی گورستان و تکمیل غسلخانه

جهت ایجاد شرایط بهداشتی در زمینه دفن اموات و جلوگیری از بروز آلودگی های ناشی از آن و نیز جلوگیری از آلودگی سفره های آب زیر زمینی، دهیاریها اقدام به مکانیابی اصولی و بهداشتی غسلخانه می نمایند. همچنین جهت ساماندهی به دفن اموات اقدام به مکان گزینی صحیح گورستان می نمایند.

۲- احداث و تکمیل ساختمانهای اداری

به منظور لزوم پاسخگویی و رسیدگی به امور مربوط به اهالی روستا از قبیل صدور پروانه ساختمان و امور مربوط به ساخت و ساز، صدور معرفی نامه برای افراد و تأییدیه آنها مبنی بر سکونت در روستا و ...، دهیاری اقدام به احداث ساختمان های اداری که معمولا شامل ساختمان دهیاری می باشد می نمایند که باعث سهولت در رسیدگی و انجام امور مربوط به اهالی روستا می گردد.

۳- احداث حمام عمومی و سرویس بهداشتی

به منظور کاهش آلودگی های ناشی از فضولات انسانی، احداث و ساماندهی سرویس های بهداشتی از دیگر اولویت های دهیاریها در محیط های روستایی می باشد.

جدول شماره ۶: چگونگی وضعیت ایجاد تاسیسات و تسهیلات روستایی

عنوان	ساماندهی گورستان و تکمیل غسلخانه	احداث و تکمیل ساختمانهای اداری	احداث حمام عمومی و سرویس بهداشتی
-------	----------------------------------	--------------------------------	----------------------------------

۲۶	۸	۵۸	فراوانی	عالی
۲۰/۰	۶/۲	۴۴/۶	درصد	
۵۷	۸۳	۵۱	فراوانی	خوب
۴۳/۸	۶۳/۸	۳۹/۲	درصد	
۴۷	۳۰	۱۹	فراوانی	متوسط
۳۶/۲	۲۳/۱	۱۴/۶	درصد	
۰	۷	۲	فراوانی	ضعیف
۰	۵/۴	۱/۵	درصد	
۰	۲	۰	فراوانی	بد
۰	۱/۵	۰	درصد	
۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	فراوانی	جمع کل
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	
۷۰/۹۶	۶۶/۹۲	۸۱/۷۲	میانگین	

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

– طرح هادی

اجرای طرح هادی روستایی از جمله اقدامات عمرانی می باشد که وضعیت شاخص مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاریها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- اجرای طرح هادی

با توجه به اینکه طرح های هادی مهمترین سند توسعه روستا به حساب می آیند، لذا نقش گسترده و چشمگیر دهیاریها جهت جلب مشارکت عموم مردم و تحقق پذیری مفاد طرح های هادی از اهمیت فراوانی برخوردار است. به گونه ای که اجرای طرح های هادی مهمترین وظیفه دهیاری به حساب می آیند که با همکاری و مشارکت اهالی روستا به انجام می رسانند.

جدول شماره ۷: چگونگی وضعیت طرح هادی

عنوان	اجرای طرح هادی
عالی	فراوانی
	۳۶
خوب	فراوانی
	۲۷/۷
متوسط	فراوانی
	۵۴
ضعیف	فراوانی
	۴۱/۵
بد	فراوانی
	۲۳
جمع کل	فراوانی
	۱۷/۷
میانگین	فراوانی
	۱۷
	فراوانی
	۱۳/۱
	فراوانی
	۰
	فراوانی
	۰
	فراوانی
	۱۳۰
	فراوانی
	۱۰۰
	۷۰/۹۶

– فعالیت های خدماتی دهیاری ها شامل موارد زیر می باشد:

- ۱- خدمات زیربنایی
 - ۲- خدمات ایمنی
 - ۳- خدمات فرهنگی، آموزشی و ورزشی
 - ۴- خدمات اداری
 - ۵- خدمات زیست محیطی
- با توجه به موارد فوق، هر یک از متغیرها جداگانه مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن به شرح ذیل حاصل گردید:

– خدمات زیربنایی

خدمات زیر بنایی شامل ارائه خدمات مخابراتی و ارتباطات، ساماندهی حمل و نقل بین روستایی و نگهداری گورستان و غسلخانه می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- ارائه خدمات مخابراتی و ارتباطات

با توجه به اهمیت ایجاد رفاه عمومی برای اهالی روستا و همچنین عدم مراجعه آنها به شهرها جهت انجام امور مربوط به پست و مخابرات، دهیاری ها با هماهنگی و همکاری دستگاه های مربوطه اقدام به خدمت رسانی به مردم جهت انجام امور مربوطه می نمایند.

۲- ساماندهی حمل و نقل روستایی

حمل و نقل یکی از خدمات اساسی است که باعث نزدیکی سطح بهره مندی بین شهرها و روستا می شود. بدون تردید دسترسی مناسب به یک سامانه مناسب حمل و نقل بار و مسافر در مناطق روستایی برای روستائیان نقش بسیار مهمی در کاهش انگیزه آنان به شهرها دارد. لذا دهیاری ها می توانند با رفع کمبودهای موجود در بخش حمل و نقل عمومی و بار روستایی و تامین ناوگان مورد نیاز، نسبت به ساماندهی حمل و نقل روستایی اقدام نمایند.

۳- نگهداری گورستان و غسلخانه

دهیاری ها به منظور جلوگیری از بروز آلودگی های ناشی از دفن اموات و آلودگی های موجود اقدام به نگهداری غسلخانه می نمایند. همچنین جهت دفن اموات نیز اقداماتی به منظور ساماندهی گورستان انجام می دهند.

جدول شماره ۸: چگونگی وضعیت خدمات زیربنایی

نگهداری گورستان و غسلخانه	ساماندهی حمل و نقل بین روستایی	ارائه خدمات مخابراتی و ارتباطات	عنوان	
۳۹	۱۵	۱۹	فراوانی	عالی
۳۰/۰	۱۱/۵	۱۴/۶	درصد	
۶۹	۳۳	۵۷	فراوانی	خوب
۵۳/۱	۲۵/۴	۴۳/۸	درصد	
۲۲	۶۹	۵۱	فراوانی	متوسط
۱۶/۹	۵۳/۱	۳۹/۲	درصد	
۰	۱۳	۳	فراوانی	ضعیف
۰	۱۰/۰	۲/۳	درصد	
۰	۰	۰	فراوانی	بد

۰	۰	۰	درصد	
۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	فراوانی	جمع کل
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	
۷۸/۲۶	۵۹/۶۱	۶۷/۶۹		میانگین

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

–خدمات ایمنی

خدمات ایمنی شامل ارائه خدمات ایمنی و آتش نشانی می باشد که وضعیت شاخص مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاریها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱-خدمات ایمنی و آتش نشانی

دهیاری با توجه به امکانات موجود در روستا از قبیل ماشین آلات آتش نشانی، موتور سیکلت های آتش نشانی، کپسول های آتش نشانی و جعبه های وسایل امداد و نجات می توانند در مواقع آتش سوزی و نیز هنگام بروز سوانح اقدام به کمک رسانی به اهالی روستا نمایند.

جدول شماره ۹: چگونگی وضعیت خدمات ایمنی

عنوان	ارائه خدمات ایمنی و آتش نشانی	
عالی	فراوانی	۱۴
	درصد	۱۰/۸
خوب	فراوانی	۳۱
	درصد	۲۳/۸
متوسط	فراوانی	۵۳
	درصد	۴۰/۸
ضعیف	فراوانی	۳۲
	درصد	۲۴/۶
بد	فراوانی	۰
	درصد	۰
جمع کل	فراوانی	۱۳۰
	درصد	۱۰۰
میانگین		۵۵/۱۹

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

–خدمات فرهنگی – آموزشی و ورزشی

خدمات فرهنگی – آموزشی و ورزشی شامل نگهداری و تجهیز اماکن آموزشی، تجهیز اماکن ورزشی ، برگزاری مسابقات ورزشی و فرهنگی و گسترش خدمات گردشگری می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاریها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱-نگهداری و تجهیز اماکن آموزشی

با عنایت به لزوم تجهیز اماکن آموزشی جهت استفاده بهینه اهالی روستا از این اماکن، دهیاریها با تهیه لوازم مورد نظر اقدام به تجهیز اماکن آموزشی می نمایند.

۲- تجهیز اماکن ورزشی

با عنایت به لزوم توسعه سلامت اهالی روستا و همچنین اشاعه فرهنگ ورزش در روستا، دهیاری‌ها با توجه به نوع اماکن ورزشی موجود در روستا و وسایل مورد نیاز جهت استفاده اهالی روستا از این اماکن، اقدام به تهیه تجهیزات ورزشی مورد نیاز می‌نمایند.

۳- برگزاری مسابقات ورزشی و فرهنگی

با عنایت به حفظ انسجام و وحدت اهالی روستا و احیای ورزش های بومی و محلی و نیز ترغیب جوانان به فعالیتهای ورزشی و فرهنگی، دهیاری‌ها اقدام به برگزاری مسابقات و جشنواره های محلی در ابعاد ورزشی و فرهنگی و ... می‌نمایند.

۴- گسترش خدمات گردشگری

با توجه به نقش گردشگری در زمینه اشتغال و درآمد زایی و با عنایت به آنکه توسعه فرهنگ گردشگری و گردشگر پذیری جز با کمک و همیاری مردم و حکومت های محلی امکان پذیر نمی باشد، لذا دهیاری‌ها نقش مهمی در توسعه زیرساختهای گردشگری دارند.

جدول شماره ۱۰: چگونگی وضعیت خدمات فرهنگی-آموزشی و ورزشی

عنوان	نگهداری و تجهیز اماکن آموزشی		تجهیز اماکن ورزشی		برگزاری مسابقات ورزشی و فرهنگی		گسترش خدمات گردشگری	
	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد
عالی	۲۸	۲۱/۵	۳۱	۲۳/۸	۱۹	۱۴/۶	۱	۰/۸
	۴۷	۳۶/۲	۵۷	۴۳/۸	۳۴	۲۶/۲	۴۴	۳۳/۸
خوب	۵۰	۳۸/۵	۴۱	۳۱/۵	۳۷	۲۸/۵	۷۱	۵۴/۶
	۵	۳/۸	۱	۰/۸	۴۰	۳۰/۸	۱۴	۱۰/۸
متوسط	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰
ضعیف	۶۸/۸۴	۷۲/۶۹	۵۶/۱۵	۵۶/۱۵	۵۶/۱۵	۵۶/۱۵	۵۶/۱۵	۵۶/۱۵
	بد	جمع کل	میانگین					

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

— خدمات اداری

خدمات اداری شامل نظارت بر ساخت و ساز و صدور پروانه ساختمان می باشد که وضعیت شاخص های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

۱- نظارت بر ساخت و ساز

دهیاری‌ها به استناد قوانین موضوعه همانند شهرداریها وظیفه نظارت بر کلیه فرآیند ساخت و ساز از مرحله صدور پروانه تا مراحل اتمام و اجرای ساخت و سازهای روستایی را برعهده دارد که باعث ساماندهی به امر ساخت و ساز در روستا می گردد.

۲- صدور پروانه ساختمان

با توجه به نقش مهم دهیاری در کنترل ساخت و سازه‌های روستایی، صدور پروانه ساختمان از جمله مواردی است که می‌تواند از اهمیت گسترده‌ای برخوردار باشد. همچنین دهیاری با صدور گواهی عدم خلاف و یا پایان کار از طریق پروانه ساختمانی صادره نقش اساسی در فرآیند توسعه روستا ایفا می‌کند.

جدول شماره ۱۱: چگونگی وضعیت خدمات اداری

عنوان	نظارت بر ساخت و ساز		صدور پروانه ساختمان
	عالی	فراوانی	۱۸
	درصد	۱۳/۸	۱۶/۹
خوب	فراوانی	۵۸	۶۱
	درصد	۴۴/۶	۴۶/۹
متوسط	فراوانی	۵۳	۲۵
	درصد	۴۰/۸	۱۹/۲
ضعیف	فراوانی	۱	۲۲
	درصد	۰/۸	۱۶/۹
بد	فراوانی	۰	۰
	درصد	۰	۰
جمع کل	فراوانی	۱۳۰	۱۳۰
	درصد	۱۰۰	۱۰۰
میانگین		۶۷/۸۸	۶۵/۹۶

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

۱- خدمات زیست محیطی

خدمات زیست محیطی شامل تجهیز مراکز بهداشتی، نظیف معابر و قنوات، لایروبی انهار عمومی و فاضلاب و قنوات، جمع آوری زباله‌ها و پسماندها و دفع و دفن مستمر پسماندها می‌باشد که وضعیت شاخص‌های مذکور در روستاهای مورد مطالعه بعد از تشکیل دهیاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- تجهیز مراکز بهداشتی

مراکز بهداشتی که در روستاها بیشتر تحت عنوان خانه بهداشت از آن یاد می‌شود اماکنی هستند که در جهت خدمات رسانی بهداشتی به اهالی روستا ایفای نقش می‌کنند که دهیاری‌ها از طریق همکاری با دستگاه‌های مربوطه و با توجه به نیازمندی‌های اهالی روستا اقدام به تهیه و توزیع تجهیزات مورد نیاز می‌نمایند.

۲- نظیف معابر و قنوات

یکی از مباحث مهم در راستای توسعه محیط زیست در روستاها پاکیزه سازی معابر می‌باشد که این امر نقش مهمی در بحث زیبا شناختی در روستا دارد. از طرفی دیگر نظیف قنوات و حذف زباله از آنها از دیگر وظایفی است که دهیاری در محیط‌های روستایی به انجام می‌رساند.

۳- لایروبی انهار عمومی و فاضلاب و قنوات

به منظور بالابردن بازدهی انهار و قنوات و همچنین جهت کاهش آلودگی های ناشی از تولید فاضلاب های خانگی، دهیاری ها از طریق پاکسازی مجاری فاضلاب اقدامات موثری را به انجام می رساند

۴- جمع آوری پسماندها

یکی از مراحل مهم و پرهزینه ترین عنصر موظفه مدیریت پسماند در جوامع انسانی، جمع آوری و حمل پسماندها می باشد. دهیاری ها با استفاده از امکانات موجود و با مشارکت اهالی روستا نسبت به جمع آوری صحیح پسماندهای جامد روستایی و با هزینه نسبتا پائین اقدام می نمایند.

۵- دفع و دفن مستمر پسماندها

از مهمترین مشکلات دیوی زباله و دفع غیر بهداشتی پسماند در محیط های روستایی، اشاعه بیماریهای واگیردار از طریق افزایش جمعیت جانوران موذی می باشد. دهیاری ها با ایجاد مراکز دفن بهداشتی زباله در روستاها سبب کاهش اثرات فوق می گردند.

جدول شماره ۱۲: چگونگی وضعیت خدمات زیست محیطی

عنوان	تجهیز مراکز بهداشتی	تنظیف معابر و قنوات	لایروبی انهار عمومی و قنوات	جمع آوری پسماندها	دفع و دفن مستمر پسماندها
عالی	فراوانی	۱۹	۱۱	۱۶	۵۵
	درصد	۱۴/۶	۸/۵	۱۲/۳	۴۲/۳
خوب	فراوانی	۶۶	۸۱	۸۰	۶۰
	درصد	۵۰/۸	۶۲/۳	۶۱/۵	۴۶/۲
متوسط	فراوانی	۴۴	۳۳	۳۴	۱۵
	درصد	۳۳/۸	۲۵/۴	۲۶/۲	۱۱/۵
ضعیف	فراوانی	۱	۵	۰	۰
	درصد	۰/۸	۳/۸	۰	۰
بد	فراوانی	۰	۰	۰	۰
	درصد	۰	۰	۰	۰
جمع کل	فراوانی	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین		۶۹/۸۰	۶۸/۸۴	۷۱/۵۳	۸۲/۶۹

ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده: ۱۳۸۹

بحث و نتایج:

با توجه به نتایج حاصله از پرسشنامه های سرپرست خانوار مشاهده می شود که فعالیت های عمرانی و خدماتی دهیاری ها در روستاها افزایش داشته که با استفاده از روش آزمون استقلال صفات که به کمک توزیع کای دو انجام می شود، فرضیات اول و دوم تحقیق مورد آزمون قرار می گیرند.

آزمون فرضیات:

فرضیه اول: "رابطه معنی داری میان شروع فعالیت های دهیاری و افزایش فعالیت های عمرانی روستاها وجود دارد"

-مرحله اول:

1) H_0 میان شروع فعالیت های دهیاری ها و افزایش فعالیت های عمرانی روستا همبستگی آماری وجود ندارد

H_1 میان شروع فعالیت های دهیاری ها و افزایش فعالیت های عمرانی روستا همبستگی آماری وجود دارد

□□□□

$$2) \alpha = 0.05$$

-مرحله دوم:

-مرحله سوم:

$$3) k(x_1, x_2, \dots, x_n) = x^2 = \sum^s \sum^t \frac{(m_{ij} - m'_{ij})^2}{m'_{ij}}$$

-مرحله چهارم:

$$4) w(x^2 \geq x_{1-\alpha, (s-1)(t-1)}^2)$$

-مرحله پنجم: انتخاب نمونه

که در این مرحله با توجه به جدول فراوانی تجربی، جدول فراوانی نظری تدوین می گردد. همچنین مقدار عددی ملاک آزمون نیز محاسبه می شود.

مرحله ششم: تصمیم گیری

در این مرحله اگر مقدار عددی ملاک آزمون از مقدار x^2 جدول بزرگتر باشد فرضیه تأیید می گردد در غیر اینصورت فرضیه رد می شود.

فرضیه دوم: "رابطه معنی داری میان شروع فعالیت های دهیاری و افزایش فعالیت های خدماتی روستاها وجود دارد"

مراحل آزمون فرضیه دوم نیز مشابه فرضیه اول بوده که با توجه به نتایج بدست آمده، از فرضیات اول و دوم به شرح ذیل مورد تأیید قرار می گیرند.

جدول شماره ۱۳: نتایج آزمون فرضیات

شماره فرضیه	مقدار عددی ملاک آزمون	مقدار x^2 جدول	رد یا تأیید فرضیه
۱	۳۹۵،۱۳	۶۱،۶۵	تأیید
۲	۴۸۰،۱۹	۵۸،۱۲۴	تأیید

فرضیه سوم تحقیق نیز مبنی بر اینکه "رابطه معنی داری میان ویژگی های فردی دهیاران و موفقیت آنها وجود دارد"

بصورت توصیفی مورد آزمون قرار گرفت که بر اساس آن با توجه به ارتباط خصوصیات فردی دهیاران و عملکرد آنها، بین عملکرد کلی دهیاری ها و سطح تحصیلات و سابقه فعالیت آنها ارتباط مثبت و معنی دار وجود دارد. به عبارت دیگر می توان گفت دهیاری های که دهیاران آن دارای سابقه فعالیت بیشتری می باشد و از سطح تحصیلات بالاتری برخوردار هستند، دارای عملکرد بهتری می باشند. اما براساس نتایج تحقیق بین سن دهیار و عملکرد آن ارتباط معنی داری مشاهده نشد. به عبارت دیگر فرض H_0 به نفع فرض H_1 رد می شود.

-نتایج:

با توجه به موارد فوق و همچنین نتایج حاصله از بررسی های انجام گرفته مشاهده می شود که در روستاهای بخش مرکزی شهرستان آستیان بعد از تشکیل دهیاری ها فعالیت های عمرانی و خدماتی بطور چشمگیری افزایش یافته و باعث توسعه روستاها در زمینه عمرانی و خدماتی شده است. همچنین بر اساس نتایج تحقیق ارتباط مثبتی بین عملکرد عمرانی و خدماتی دهیاری ها با خصوصیات فردی دهیاران از جمله سطح تحصیلات و سابقه فعالیت آنها مشاهده شد.

با توجه به بررسی های به عمل آمده و نتایج حاصله به نظر می رسد با حمایت و پشتیبانی دستگاه های مربوطه و همچنین کمک و مشارکت مردم در انجام فعالیت های دهیاری ها، می توان شاهد توسعه و پیشرفت روستاها در آینده ای نزدیک بود. در این راستا همچنین انتخاب دهیاران تحصیل کرده و با تجربه، برگزاری دوره های آموزشی اثر بخش و توانمند سازی دهیاران می تواند روند عمران و توسعه را در روستاهای مورد مطالعه تسریع نماید.

-پیشنهادات

پیشنهادات تحقیق در جهت ارتقاء عملکرد دهیاری ها بوده که به شرح ذیل ارائه می شوند:

۱- تخصیص عادلانه اعتبار از محل ردیف های قانون بودجه کل کشور

یکی از منابع درآمدی شهرداری ها، دریافت اعتبارات از محل ردیف های قانون بودجه کل کشور می باشد که به عناوین مختلف از جمله «کمک به شهرداری های زیر ۲۰ هزار نفر»، «کمک به حمل و نقل عمومی»، «مترو» و... دریافت می کنند. بررسی ردیف های اعتباری قانون بودجه کل کشور حداقل طی سال ۱۳۸۸ حاکی از تبعیض در تخصیص اعتبار به مدیریت شهری و روستایی می باشد. به عنوان نمونه کل اعتبار تخصیص یافته به مدیریت روستایی در این قانون در سال ۱۳۸۸، ۷۲ میلیارد ریال برای ۱۷ میلیون نفر روستایی تحت پوشش دهیاری ها می باشد درحالی که برای جمعیت ۴/۵ میلیون نفری جمعیت شهری تحت پوشش شهرداری های زیر ۲۰ هزار نفر، ۱۹۰۰ میلیارد ریال تخصیص یافت. مقایسه سرانه اعتبار تخصیصی به هر نفر نشان می دهد، این مقدار برای هر روستایی ۴/۲ هزار ریال و برای هر شهری ۴۲۲ هزار ریال می باشد. لذا با عنایت به شعار محوری محرومیت زدایی و عدالت محوری مسئولان و نمایندگان مجلس، حداقل انتظار رعایت عدالت و تساوی بین شهروندان روستایی و شهری است. (دربان آستانه، ۱۳۸۹)

۲- تقویت تعاونی های دهیاری ها

مشکل ضعف بنیه مالی دهیاری ها هر چند تا حد زیادی ریشه در خلاءها و نواقص قانونی و اجرایی نشدن قوانین و مقررات دارد، اما براساس نتایج تحقیق، ناشی از عدم بهره برداری مناسب از حداقل امکانات موجود نیز می باشد. براساس نتایج تحقیق، تنها ۱ نفر از دهیاری های مورد مطالعه بصورت تمام وقت می باشد و بقیه به صورت پاره وقت مشغول به کار می باشند. با توجه به مقیاس کوچک این روستاها، تجهیز این دهیاری ها به پایگاه های آتش نشانی یا ماشین آلات

عمرانی و خدماتی بزرگ مقرون به صرفه نیست. زیرا اکثریت روستاهای مورد مطالعه از تجهیزات دریافتی در مواقع غیرضرور هیچگونه استفاده‌ای نمی‌کنند. در عوض سایر روستاهای فاقد تجهیزات، از استفاده از این امکانات محروم هستند. لذا به منظور اجتناب از هزینه‌های اضافی و فعالیت‌های غیر اقتصادی، راهبردهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- استفاده از پرسنل دهیاری به صورت اشتراکی در دهیاری‌های کوچک به منظور صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری دهیاری‌ها؛

- استفاده اشتراکی از ماشین‌آلات سنگین در دهیاری‌های کوچک به منظور صرفه‌جویی در هزینه‌های عمرانی و خدماتی دهیاری‌ها؛

- مکان‌یابی دقیق پایگاه‌های آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی دقیق به منظور ارائه خدمات به حوزه تحت پوشش به منظور صرفه‌جویی در هزینه‌های پرسنلی و خدماتی دهیاری‌ها؛

بهترین گزینه برای عملیاتی کردن راهبردهای مذکور تشکیل و تقویت تعاونی دهیاری‌ها به منظور تشریک مساعی و امکانات با یکدیگر می‌باشد.

۳- افزایش امنیت شغلی دهیاران

با توجه به نتایج تحقیق، نارضایتی دهیاران به دلیل عدم امنیت شغلی پرسنل دهیاری و سطح پایین حقوق و دستمزدهای آن‌ها مساله مهمی است که باید در برنامه ریزی های کلان مدنظر قرار گیرد. عدم امنیت شغلی مشکلی عمومی در بین دهیاران مورد مطالعه می‌باشد که به دلیل عزل و نصب‌های مکرر توسط شورای اسلامی روستا صورت می‌گیرد. وفق بند ۴ ماده ۶ اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیارها مصوب ۱۳۸۰ هیات وزیران، شورای اسلامی روستا می‌تواند دهیار را عزل نماید که با توجه به بررسی‌های به عمل آمده علت اغلب عزل و نصب‌های مکرر سوء برداشت و اختلاف نظرات جزئی بین شورای اسلامی روستا و دهیار و گاهاً درخواست غیرقانونی شورای اسلامی روستا از دهیاری برای انجام برخی امور می‌باشد که خارج از حیطه وظایف یا توان دهیاری می‌باشد. لذا به نظر می‌رسد، آیین‌نامه‌ها و قوانین و مقررات استخدامی در جهت افزایش امنیت شغلی و افزایش سطح دستمزد پرسنل دهیاری باید به نحوی اصلاح گردد تا باعث بهبود رضایتمندی پرسنل و در نتیجه افزایش عملکرد نهایی دهیاری گردد.

۴- بهبود مشارکت‌های مردمی

براساس نتایج تحقیق، روستاییان از عملکرد دهیاران در انجام فعالیت‌های عمرانی و خدماتی دارای رضایت نسبی هستند و مهمتر از همه، به دهیاران به عنوان اولین مرجع بررسی مشکلات روستایی اعم از عمرانی، خدماتی و ... می‌نگرند که همه این موارد نقاط قوت دهیاری‌ها محسوب می‌شود. اما از سوی دیگر میزان رضایت دهیاران از وضعیت مشارکت مردم در اجرای پروژه‌های عمرانی و خدماتی در شرایط قابل قبولی نیست. لذا دهیاران می‌توانند در صورت استفاده بهینه از تجربه، دانش و موقعیت خود به همراه شفاف‌سازی امور مالی، معاملات و برنامه‌ها و همچنین جلب مشارکت مردم در تصمیم‌سازی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و اجتناب از قوم و خویش‌گرایی در اداره امور، در جلب مشارکت‌های مردمی، اعتماد سازی و جلوگیری از چالش‌های اجتماعی، موفقیت بیشتری بدست آورند. نیل به این هدف مستلزم ارائه آموزش‌های لازم به دهیاران می‌باشد.

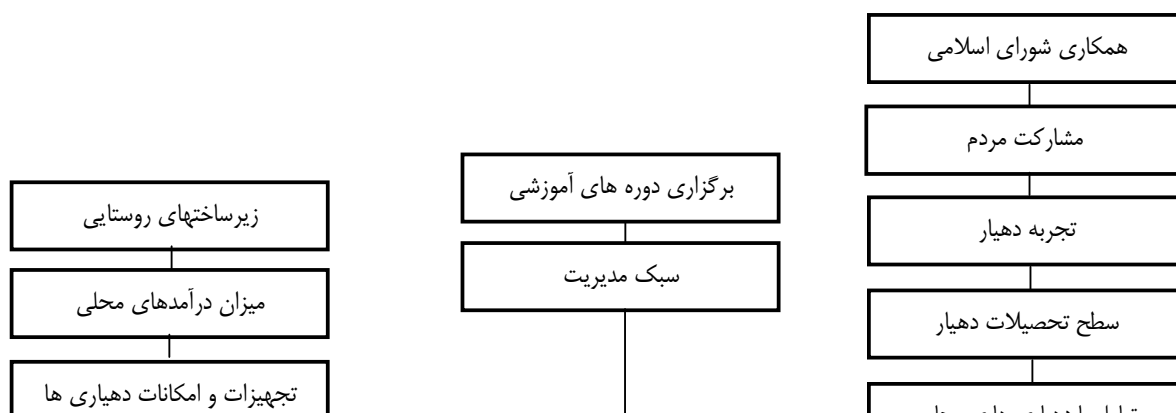
۵- اجرای برنامه‌های توانمندسازی دهیاران

یکی از نقاط ضعف دهیاران عدم آشنایی و تسلط بر قوانین مربوط به دهیاری‌ها می‌باشد که نشانگر عدم برگزاری دوره‌های آموزشی و یا عدم اثربخشی بهینه برگزاری این دوره‌ها می‌باشد. هرچند طی سال‌های اخیر تلاش‌های گسترده‌ای توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و استانداری‌ها در جهت برگزاری دوره‌های آموزشی دهیاری‌ها و انتشار کتب و نشریات آموزشی صورت گرفته است، اما تازه‌تاسیس بودن دهیاری‌ها و فقدان دانش

و تجربه آنها، اثربخشی این فعالیت‌ها را تحت‌الشعاع قرار داده است. لذا به نظر می‌رسد با رویکرد جدید آموزشی و توجه ویژه به این مهم از جمله افزایش کیفیت و کمیت دوره‌ها و بازدیدهای آموزشی در راستای بهبود مهارت‌های برنامه‌ریزی‌های کوتاه و میان‌مدت، آشنایی به قوانین و مقررات به خصوص در حوزه اطلاع‌رسانی برنامه‌ای و عملکردی، همکاری‌های تعاملی و اشتراکی با سایر دهیاری‌ها و دستگاه‌های اجرایی، می‌توان این مشکل را به نحوی برطرف کرد. البته ذکر این نکته ضروری است که اجرای برنامه‌های توانمندسازی دهیاری‌ها بدون توجه به مدیران و کارشناسان دولتی بخصوص استانداری‌ها و واحدهای تابعه از یک سو و روستاییان از سوی دیگر نمی‌تواند به نتیجه مناسب برسد. لذا گروه مخاطبان این برنامه‌ها باید علاوه بر دهیاران، روستاییان و مدیران و کارشناسان دولتی نیز را نیز در برگیرد.

مدل پیشنهادی

در مدل پیشنهادی محقق، برای تعیین عوامل تاثیر گذار بر عملکرد دهیاری‌ها، مواردی که از یافته‌های تحقیق حاصل شده بود به ۵ گروه عوامل سازمانی-اداری، عوامل اجتماعی-فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل جغرافیایی و برنامه‌ریزی و مدیریت دسته بندی شد که هر یک از این عوامل نیز خود شامل متغیرهای مختلف به شرح ذیل می‌باشد.

منابع مورد استفاده:

- ۱- ازکیا، مصطفی، غفاری، غلامرضا(۱۳۸۳)، توسعه روستایی با تاکید بر جامعه روستایی ایران، انتشارات نی
- ۲- ازکیا، مصطفی(۱۳۸۴)، مقدمه ای بر جامعه شناسی توسعه روستایی، انتشارات اطلاعات
- ۳- اکبری، غضنفر، عبدلهی، مجید(۱۳۸۷)، مجموعه قوانین و مقررات دهیاری‌ها، چاپ اول، تهران، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری‌های کشور

- ۴- چوپانیان، شهلا، کلاتری، خلیل، شعبانعلی فمی، حسین (۱۳۸۶)، عوامل موثر بر عملکرد دهیارهای استان گیلان، ماهنامه دهیاری‌ها، شماره ۱۵
- ۵-خلیلی شوینی، سیاوش (۱۳۷۵)، روش های تحقیق در علوم انسانی، انتشارات یادواره کتاب
- ۶- دربان آستانه، علیرضا (۱۳۸۴)، جایگاه مدیریت روستایی در برنامه چهارم، مجله دهیاری، شماره ۱۵
- ۷- دربان آستانه، علیرضا (۱۳۸۸)، تبیین حکمروایی روستایی در حکومت‌های محلی، پایان نامه دکترا توسعه روستایی دانشگاه تهران
- ۸- رضوانی، محمد رضا (۱۳۸۳)، مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران ، ، چاپ اول ، تهران، انتشارات قومس
- ۹- سازمان جغرافیائی و کارتوگرافی گیتاشناسی، ۱۳۸۸
- ۹- طالب، مهدی (۱۳۷۶)، مدیریت روستایی در ایران ، چاپ دوم ، تهران ، انتشارات دانشگاه تهران
- ۱۰- قاسمی بادی، حمیدرضا (۱۳۸۸)، تحلیل عملکرد دهیاری ها در توسعه روستایی، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه تهران.
- ۱۱- مرکز آمار ایران ، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۷۵
- ۱۲- مرکز آمار ایران ، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۸۵
- ۱۳- مطیعی لنگرودی، سیدحسین (۱۳۸۲)، برنامه ریزی روستایی با تاکید بر ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد